

zondag 10 september 2023 in het Kruispunt

lezing oude testament (lector)

Ezechiël 33, 7-11

Ezechiël 33, 7-11

7 Jou, mensenkind, heb Ik als wachter aangesteld over het volk van Israël. Als je mijn woorden hoort moet je hen voor Mij waarschuwen. 8 Als Ik tegen een slecht mens zeg dat hij sterven zal en jij zegt niets om hem te waarschuwen dat hij een andere weg moet inslaan, dan zal hij weliswaar sterven door zijn eigen schuld, maar jou zal Ik voor zijn dood ter verantwoording roepen. 9 Als je een slecht mens daarentegen waarschuwt dat hij tot inkeer moet komen en hij doet dat niet, dan is hij zelf schuldig aan zijn dood, maar zul jij het er levend afbrengen. 10 Als je een slecht mens daarentegen waarschuwt dat hij tot inkeer moet komen en hij doet dat niet, dan is hij zelf schuldig aan zijn dood, maar zul jij het er levend afbrengen. Mensenkind, zeg tegen het volk van Israël: "Jullie zeggen: 'Onze misdaden en onze zonden worden ons aangerekend en wij gaan eraan te gronde - hoe kunnen we dan nog blijven leven?'" 11 Zeg tegen hen: "Zo waar Ik leef - spreekt God, de HEER -, de dood van een slecht mens geeft Me geen vreugde, Ik wil dat hij tot inkeer komt en in leven blijft. Kom tot inkeer, keer terug van de heilloze weg die jullie zijn ingeslagen. Want waarom zouden jullie sterven, volk van Israël?"

lied

Liedboek 859, 1.2. Schuldig staan wij...

lezing nieuwe testament (lector)

Matteüs 18, 15-20

Matteüs 18, 15-20

15 Als je broeder of zuster tegen je zondigt, moet je die persoon onder vier ogen daarop aanspreken. Als hij luistert, heb je hem teruggewonnen. 16 Luistert hij niet, haal er dan een of twee anderen bij, want een aanklacht is rechtsgeldig met een verklaring van ten minste twee getuigen. 17 Als hij ook naar hen niet luistert, leg het dan voor aan de gemeente. Weigert hij ook naar de gemeente te luisteren, behandel hem dan als een heiden of een tollenaar. 18 Ik verzeker jullie: alles wat jullie op aarde bindend verklaren zal ook in de hemel bindend zijn, en alles wat jullie op aarde ontbinden zal ook in de hemel ontbonden zijn. 19 Ik verzeker het jullie nogmaals: als twee van jullie hier op aarde eensgezind om iets vragen, wat het ook is, dan zal mijn Vader in de hemel het voor hen laten gebeuren. 20 Want waar twee of drie mensen in mijn naam samen zijn, ben Ik in hun midden.'

lied

Liedboek 859, 3.4.

uitleg en overweging

Gemeente, lieve mensen van onze Heer,

---goed begin---

Ja, de teksten zijn niet zonnig - zomers - luchtig.

Over wanneer elkaar de wacht aan te zeggen
lezen we,
over aanspreken van een ander op zijn/haar gedrag,
dit allemaal met als mogelijk gevolg
uitsluiting uit de geloofsgemeenschap,
noem het voor het gemak excommunicatie.

En dan is het nog maar goed
dat we bij vers 15 beginnen met lezen,

want aan het begin van het hoofdstuk
is het nog heftiger.

Daar heeft Jezus het over voeten of handen die
afgehakt zouden moeten worden
en
over een molensteen om de nek
van wie een ander in een crisis drijft.

Vanwaar zulke heftige teksten?

---hoeders---

Je kunt - kort gezegd - de lezingen van vanmorgen zien
als een antwoord op de vraag
aan het begin van de bijbel,
de vraag van Kain:
moet ik de hoeder van mijn broer zijn?

Het antwoord is: ja, dat moet!
We zijn elkaars hoeders, we zijn elkaars herders.
We zijn verantwoordelijk voor elkaar.

Dat alles ter wille van de eenheid in de geloofsgemeenschap.

Alles staat in het kader van:
breng de kleinen niet van de weg af,
let op de zwakken.

En vlak vóór onze tekst dus de herder
die de 99 schapen in de woestijn laat
om het ene te zoeken
- het geringe niet kwijtraken.

En zo ligt er nu dan opeens de vraag:
wat ben jij dan voor soort herder?
Let jij op het welzijn van het geheel?

Als er iemand afwijkt
- doe je dan ook alles om hem er bij te houden?

Heb je aandacht voor degene die afwijkt?
Hoe zorgvuldig ben jij?

In het Mt-evangelie is, anders dan bij de andere evangelisten,
het bestaan van de christelijke gemeenschap

altijd een thema.

De sfeer die daar heerst moet kloppen
met de bedoelingen van Jezus.

Als daar "zonde" gebeurt, dus als iemand
echt de fout ingaat,
dan is dat een bedreiging voor de gemeenschap.

Dus hoe ga je daar mee om,
want je bent er verantwoordelijk voor
om elkaar op het goede pad te houden.

---onze moeiten---

Als iemand de fout ingaat, in morele zin
- dat is de veronderstelling -
breng het ter sprake,
maar hang het niet aan de grote klok.

Breng het daar ter sprake waar het hoort:
bij degene die het betreft.

Als het niet anders kan, neem een getuige mee.

Een getuige van dat gesprek dus
dat er gevoerd gaat worden,
niet van de fouten van de ander,
want dat kan die misschien niet eens weten.

Alles hier ademt respect voor de goede naam van de ander.
Je moet er wat van zeggen,
maar je houdt het zo klein mogelijk.

Dat is, tussen haakjes gezegd, een heel andere manier van omgaan
met fouten van een ander dan
zoals dat in onze tijd,
met alle mogelijkheden en gevaren
van de sociale media
een beetje gewoon geworden is.

Waar bij voorkeur een sfeer van veroordeling
wordt opgeroepen voordat duidelijk is
of een beschuldiging hout snijdt,
omdat zogenaamd meningsuiting boven alles gaat.

Maar afgezien van die makkelijke toegang tot media en hun onheilspellend bereik hebben we, denk ik, nog andere bedenkingen bij deze tekst.

We vinden het gewoon moeilijk om iemand die de fout ingaat op zijn/haar gedrag aan te spreken.

Dat past niet in ons zelfbeeld.
We willen liever uitdragen dat we elkaar de ruimte geven, tolerant zijn en niet bemoeierig.
We willen ruimte laten aan een andere denkwijze en een andere houding dan de onze.

Over wat zonde is denken we niet allen hetzelfde.
Over wat echt fout is misschien ook niet.

We voelen ons behoorlijk ongemakkelijk als we met een uitgesproken oordeel naar de ander gaan.

Moeilijk is dat.

Maar aan de andere kant hebben we ook wel een voorstelling wat de goede houding geweest zou moeten zijn bij al die misbruik schandalen in de kerk.

Waarom heeft dat zo ver kunnen gaan?
Waarom was er niemand die zei:
als dat klopt wat ik hoor - dit kun je echt niet maken!
Je hebt hulp nodig!

Er is een punt waar tolerantie onverschilligheid wordt.

Om die moeilijke dingen uit de weg te gaan neigen we er, denk ik, toe

om een ánder op te zoeken die het ook niet zo goed met meneer/mevrouw x kan vinden.
Dat is makkelijker praten.

Maar in de voorstelling van Matteus
gaat het dus niet om een paar individuen,
en wat die van een ander vinden,
maar om iets dat de gemeenschap betreft.

Als je met ánderen over het gedrag van iemand gaat spreken
dan gebeurt dat wat Mt hier
als uiterste en laatste stap vermeld,
nml.: uitsluiten uit de gemeenschap,
meteen als eerste:

mensen gaan innerlijk of zichtbaar op distantie

- en zoeken het gesprek niet meer.
En iemands aanzien is beschadigd.

---helpen---

Door confrontatie ga je de ander opbouwen
- en daarmee dus ook de gemeenschap,
is de gedachte van Matteus.

Zo'n gesprek kan iets hebben van een biechtgesprek
- iets dat wij protestanten
met wat al te veel enthousiasme
naar de kerkelijke prullenbak hebben verwezen:

confronteren,
maar ook de weg naar
helderheid, verzoening, bevrijding.

Niet toevallig gaat het ná onze tekst verder met het thema vergeving.

Het is goed om je te realiseren
dat veel mensen er zwaar aan tillen
dat ze juist op die gebieden
waar ze makkelijk uit kunnen glijden
alles zelf moeten doen,
ze zijn met het moeilijkste alleen gelaten.

Waar je mee zit, waar je je voor schaamt,
waar je van weet dat het anders moet,
daarmee moet een mens niet alleen worden gelaten.

Waarom sprak niemand Kain tegen
voordat die zijn broer Abel ging vermoorden?
Waarom ontmoette hij niemand die zei:
ho, wacht! - dit kun je niet maken?

Je bouwt niet alleen die ander op,
maar ook de gemeenschap.

Het is niet zo dat je kan kiezen of je,
als je ziet wat fout is, er wel of niets van zegt.

Je moet dat doen!

Je hebt niet de vrijheid om te zien
dat er misbruik plaatsvindt en dan te besluiten:
ik laat dat zo, ik doe er niks mee.

Je moet dat doen!

Ter wille van de gemeenschap die Mt zo aan het hart ligt.

Het zo te laten is verwoestend
voor de geloofsgemeenschap,
zoals het verwoestend is voor het volk
als een profeet niet optreedt als profeet (Ezechiël-lezing).

---spiegelen---

ooooo

In de verzen 18 en 19 is steeds maar aarde en hemel genoemd.
Binden en ontbinden,
op aarde en in de hemel,

twee mensen die op aarde eensgezind
om iets bidden, en de hemel luistert.

Waar harmonie is - in samenleven en in bidden -
daar raakt de hemel de aarde,
daar is Jezus in het midden van de geloofsgemeenschap.

In de geloofsgemeenschap op aarde
wordt de hemel weerspiegeld.

Uw wil geschiede,
op aarde zoals in de hemel.

Dat zou in de geloofsgemeenschap merkbaar moeten zijn.

Daar zit voor ons gevoel heel veel idealisme in.

Het is het (ideale) beeld van de gemeenschap:

In de geloofsgemeenschap letten ze op elkaar,
zijn elkaars hoeders en herders.
Ze benoemen wat niet kan bestaan
voor het aangezicht van de Eeuwige,
ze kijken niet raar op van menselijk falen,
want ze zijn gedreven door de diepe aanvaarding van Jezus.

Ze hebben daar de moed om
heikele zaken niet uit de weg te gaan.

Ze zijn geïnspireerd door de Goede Herder.
Ze letten op elkaar.
En ze spreken voorzichtig en ze luisteren goed.

De gemeenschap op aarde moet de hemel weerspiegelen.

---aanwezig---

Dat moet omdat - naar de overtuiging van Mt -
Jezus aanwezig is in de geloofsgemeenschap!

Hij zelf.

Lukas en Paulus zullen dat nooit zo zeggen.
Maar voor Matteus is Jezus zelf aanwezig
in de geloofsgemeenschap.

"Ik ben met u" - dat is het refrein van Mt.

Zo begint het evangelie, zijn naam is, in 1,23 Immanuel,
God met ons

- dan hier: ik ben er ook al zijn er maar twee of drie.

En dan op het eind van zijn evangelie 28:
Ik ben met u al de dagen
tot aan de voleinding van de wereld.

Misschien goed als wij dat – met de tafel vd Heer voor ogen -

weer horen:

De Heer is in ons midden.

Amen.

© Jan-Hendrik Kip

stilte

lied

Maak ons tot het zout der aarde...

(t: Henk Jongerius, mel: Liedboek 801)